

kaybolmayı göze alanlar bulur hayatın tüm yitiğini.

“Sessiz Konuşmalar”, “Bugün Geçti mi?”, “Karanlıkta Bir Nokta” ve “Sesler ve Öteki Sesler” hikâyelerinde ise daha çok zamanın yıpratıcı, tüketici ve yalnızlaştırıcı özelliğine muhatap olmuş ihtiyarların, emeklilerin kapısını çalacak, hatırını soracak kimsesi kalmamış insanların anılarıyla birlikte yürüyen pişmanlıklar, bekleyişler, umutlar, hayaller anlatılır. “Karanlıkta Bir Nokta”da akrabalarını, eşini dostunu, tanıdığı herkesi kaybetmiş bir ihtiyarın yalnızlığı, özlemleri, ölüme yürüyüşü anlatılırken “Bugün Geçti mi?” adlı hikâyede ihtiyar bir adamın doktordan aldığı kötü haberi kalabalıklar içinde kaybolarak, alışveriş merkezleri ve sinema salonlarındaki karışmanın içine katılarak unutmaya çalışması anlatılır.

“Süt Kokusu”nda ise kahramanın doğduğu evi hak etmek için arınması gerekiyormuş gibi bütün yaşantılarından ve geçmişinden soyunarak doğduğu eve doğru hem gerçek hem de düşsel yolculuğuna tanık oluruz. Annesini kaybetmiş bir evladın ona özlemi, zamanında söylenememiş sözler, pişmanlıklar, özlem

kahramanın yaptığı bir kaza ile düşsel anlamda ana kucagında son bulur bu yolculukta. “Bekleyiş Fragmanları”nda da üç ayrı kahramanın üç ayrı hayatından bir kesit sunulur. Bu hikâyede de pişmanlıklar, özlem, umut ve hayal harmanında yoğrulmuş çaresiz bekleyişler anlatılır. İhtiyar kadın limanda kaybettiği kızını bekler, huzurevindeki ihtiyar adam yağmurla birlikte ziyaretine gelecek tanıdık birilerini, yetiştirme yurdundaki çocuksa annesinin yolunu gözler.

Ansızın Hayat’taki hikâyeler genel anlamda zamanın yıpratıcı ve tüketici, yıkıcı etkisi üzerine kurulmuş psikolojik travmalar, gelgitler, pişmanlıklar, üzüntüler üzerine kurulmuştur denilebilir. Zaman müstakil bir hikâyeye kahramanı gibi, hayatları hikâyeye edilen kahramanların üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Yine bütün hikâyelerde görülen diğer bir durum da kahramanların hep geçmişle hesaplaşma içinde olmalarıdır.

Necip Tosun öykü ve öykücülük üzerine yazdığı kuramsal kitapların sağladığı birikimle hikâyecilik serüvenine *Ansızın Hayat*’la kaldığı yerden devam ediyor.

KETUM KAHRAMAN

Mehmet ÖZTUNÇ

Pablo Neruda’dan İnfante’ye; Marquez’dan Llosa’ya uzanan bir hatta Latin Amerika yazarları, siyaseti yazınsal olanın bir parçası kılarlarken dünyada yaşanan örneklerin tersine, yazınsal olanın nitelik değerini de düşürmemeyi bir şekilde başardılar. Sorun, siyasetin mutlak surette yazınsal olanın niteliğini

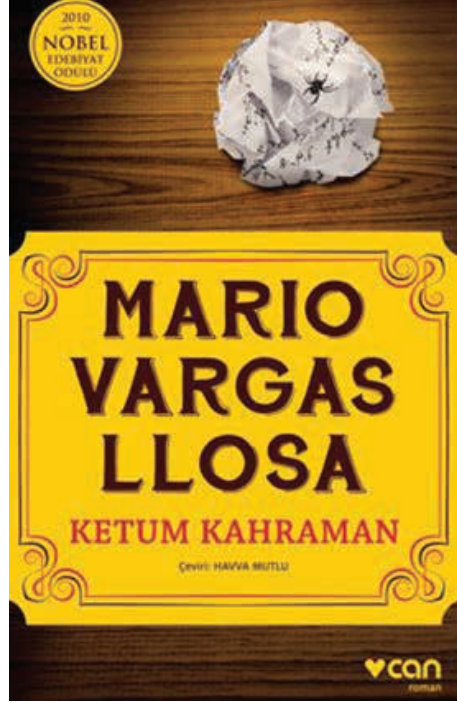
düşürme meselesi değildi, yazınsal olanın siyasetle kurduğu ilişki biçimiydi. Latin Amerika yazarları, ülkelerinin sorunlarını yazınsal düzeyde temsil ederken siyasetin, ideolojinin yazın üzerinde tahakküm kurmasını engelleyip yazınsal olanı bu tehlikelerden koruyabildiler. Söz gelimi Marquez, Fidel Castro ile kurduğu yakın ilişkinin eserlerini gölgelemesine asla izin vermedi. Tam da bu nedenle 19. yy’da Rus edebiyatında gördüğümüz o görkemli tabloyla 20. yy’da

Latin Amerika edebiyatında çok daha farklı bir boyut ve nitelikte karşılaşırız. Llosa'nın, "Edebiyat için siyaseti kullanabilirsiniz ama bunun tam tersini asla yapamazsınız." sözü, Latin Amerika yazarlarının siyaset edebiyat ilişkisinde nasıl bir denge tutturdıklarını göstermeleri açısından son derece önemlidir. Adorno'nun yine bu bağlamda belirttiği, "Sosyalist gerçeklikten yazının ölmesi yeğdir." sözünü hatırlatıp geçelim.

Ketum Kahraman, Perulu Nobel Edebiyat Ödüllü yazarı Mario Vargas Llosa'nın dilimize kazandırılan son romanı. Llosa'nın daha önce de birçok romanı Türkçeye çevrilmişti. Ama yukarıda değindiğim konuyu irdelemek babından Llosa'nın *And Dağlarında Terör* romanını özellikle anmak isterim. Çünkü Llosa, söz konusu romanda Peru dağlarındaki Marksist gerillalarla devlet güçleri arasında yaşanan çatışmaları olabildiğine çıplak bir gözlemlerle aktarırken romancılığının gücünü bu çatışmalar içinde sıkışıp kalan halkın durumu betimleyerek anlatmıştı. Bu roman vesilesiyle bir kez daha romanın ancak insana dokunabilme gücüyle değer kazandığını görmüştük. Llosa, yine *Masalıcı* romanında Peru'nun karanlık tarihine inmiş ve okurları bu tarihin derinliklerinde saklı insanla buluşturmuştu.

Ketum Kahraman'da Llosa, sıradan bir olaydan yola çıkıp uzun süre farklı mecralarda akan iki hikâyeyi romanın sonunda aynı güzergâhta buluşturuyor, birbirleriyle düğümlüyor. Başka romanlarda da karşımıza çıkan bu kurgu, Llosa'nın ustalıklı dokunuşuyla bambaşka bir boyutta değer kazanıyor.

İlk hikâye, Peru'nun bir taşra kenti olan Piura'daki Narihuala Taşımacılık Şirketinin sahibi Felicito Yanaque'nin

başından geçiyor. Yanaque, yoksul bir aileden gelmiş olmasına karşın canını dişine takarak zengin olmayı başarmıştır. Aslında onu bugünlere hazırlayan sır babasının, "Kendini kimseye ezdirme tembihidir." Yanaque, işindeki başarısını, mutluluğunu evine taşıyamamıştır çünkü hiçbir zaman sevmediği, sevmediği bir karısı ve birinin kendinden olmadığına kesinlikle emin olduğu iki oğlu vardır. Ama kaderin cilvesi, iş hayatındaki mutluluğu da bozulacaktır. Çünkü bir gün aldığı örümcek imzalı mektupta, mafyanın kendisinden haraç istediğini okur. Ama babasının tembihi Yanaque'yi haraç isteyenlerin karşısına zorlu bir engel olarak çıkarmıştır. Yanaque hiçbir şekilde haraç vermeye yanaşmadığı gibi olayın düğümleri çözüldüğünde haraç isteyen kişilerin, Yanaque'nin sevgilisi Mabel ve kendisinden olmayan büyük oğlu Migeul olduğu ortaya çıkar. Llosa,

Yanaque'nin başından geçenleri anlatırken Piura'daki insan tipleri kadar Peru'daki sosyal hayatı, sınıflar katmanlarını da önümüze serer.

Diğer hikâye ise başkahraman Rigoberto'nun başından geçen olaylarla örülür. Büyük bir sigorta şirketinden emekli olma hazırlıkları yapan Rigoberto, hâlâ patronu İsmail Carrera'nın en çok güvendiği adamıdır. Ve İsmail, kendisine yemek yeme teklifinde bulunduğu Rigoberto, patronunun kendisini emekli olmamak için ikna etmeye çalıştığını düşünür. Oysa kendisini bekleyen büyük bir sürpriz vardır çünkü seksen yaşındaki İsmail yeniden evlenmeyi kafasına koymuştur ve Rigoberto'dan gizlice nikâh şahitliğini yapmasını ister. İsmail'in evleneceği kişi, hizmetçisidir ve patron, aslında bu evliliği kendi ölümünü dört gözle bekleyen iki oğluna mirasını bırakmamak için evlenmek istemektedir.

Latin Amerika romanlarında gördüğümüz büyümlü gerçekçilik, bu romanı da bir hale gibi çerçeveler. Llosa, Yanaque'nin falcısı Adelaida ve Rigoberto'nun oğlu Fonchito'nun karşı-

sına çıkan ve şeytan olduğundan şüphe duyduğu Edilberto Torres romanın büyümlü gerçekliğe uzanan boyutlarıdır.

Romanın sonunda İsmail'in evlenmek istediği hizmetçisinin Yanque'nin hiçbir zaman sevmediği karısının yıllar önce Peru'ya giden kız kardeşi olduğu gerçeğiyle yüzleştirmizde, romanın iki ayrı yatağı aynı deltaya dökülmeye ve roman tek bir hat üzerinden ilerlemeye başlar.

Llosa, *Genç Bir Romancıya Mektuplar* adlı kuramsal yapıtında, “Edebiyat bütünüyle yapaydır ama büyük eserler ise açık verip kendilerini belli ederler.” demişti. Llosa, o büyük eserlere özgü tılsımla iki sıradan olayı, ustalıklarla parlatıp yapaylığın üstüne çıkarak çarpıcı bir sahiciliğe taşıyor.

Kıvrımları olmayan, dümdüz bir akışa sahip *Ketum Kahraman*, düz akışına rağmen Mario Vargas Llosa'nın debisi yüksek anlatımıyla okuru kendisiyle sürüklediği denli sosyal, siyasal ve kültürel göndermeleri de bir hayli yoğun ve etkileyici bir roman olarak okunuyor.